

**Аналітичний огляд
ринку облігацій України
за I півріччя 2013 року**

ЗМІСТ

РЕЗЮМЕ	4
РОЗДІЛ 1. РЕГУЛЯТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ	7
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ	9
РОЗДІЛ 3. МІСЦЕ ОБЛІГАЦІЙ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ	12
РОЗДІЛ 4. ПЕРВИННИЙ РИНОК ОБЛІГАЦІЙ	14
РОЗДІЛ 5. ВТОРИННИЙ РИНОК ОБЛІГАЦІЙ	18

РЕЗЮМЕ

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію ринку облігацій України за результатами I півріччя 2013 року. Проведений аналіз дозволив зробити ряд нижченаведених висновків.

Умови доволі жорсткої грошово-кредитної політики в Україні обмежують можливості позичальників користуватись довгостроковим фінансуванням під адекватні відсоткові ставки, що могли б покриватись ростом виручки та прибутковості діяльності. Крім того, поточні макроекономічні умови та очікування їх подальшого ускладнення зумовлюють збереження доволі високих кредитних ризиків для інвесторів у суверенні боргові зобов'язання, у корпоративні цінні папери та банківські продукти.

На вітчизняному ринку цінних паперів існує суттєвий дефіцит ліквідних цінних паперів, що обертаються на біржовому ринку, який зумовлює зниження активності використання цінних паперів як інструменту ліквідної застави. Це звужує можливості НБУ під час рефінансування банків та здійснення операцій на відкритому ринку. Водночас дії Уряду та НБУ створюють усі передумови для розширення внутрішнього ринку державних запозичень. Стратегія залучення коштів населення та приватних інвесторів до Держбюджету з метою покриття його дефіциту, а також здійснення виплат за зобов'язаннями минулих років шляхом емісії державних цінних паперів на даному етапі є головним фактором впливу на обсяги та структуру операцій з цінними паперами.

НРА «Рюрік» відзначає збереження високого рівня закритості ринку цінних паперів. За останніми наявними даними НБУ, за підсумками 2012 року лише 10,42% сукупного обсягу операцій з цінними паперами здійснено на організованому ринку.

Збільшення обсягів операцій з цінними паперами в I півріччі 2013 року, яке відбулось незважаючи на несприятливу ринкову кон'юнктуру разом з очищенням ринку від «сміттєвих» цінних паперів, як і раніше, було досягнуто саме завдяки підтримці досить високої активності на ринку державних облігацій, обсяг операцій за якими на фондових біржах перевищив аналогічний показник I півріччя 2012 року майже в 2 рази.

Політика боротьби з випуском та обігом «схемних» цінних паперів, яку розгорнула НКЦПФР ще в 2012 році, дозволить скоротити обсяг операцій з фіктивними цінними паперами. За даними АРІФРУ, у 2013 році із понад 20 тис. емітентів цінних паперів свої річні звіти опублікувало близько 7900 емітентів, в той час як у минулому році цей показник становив близько 8900. Даний факт свідчить про те, що в Україні з усіх зареєстрованих акціонерних товариств реально діє лише третя частина, а решта емітентів з високою ймовірністю є фіктивними. У зв'язку з цим, за даними АРІФРУ, НКЦПФР планує до кінця поточного року вилучити з обігу цінні папери близько 5 тис. емітентів.

Організований ринок. У I півріччі 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року відбулось збільшення обсягу здійснених біржових контрактів з цінними паперами. Так, обсяг торгів на фондових біржах України за підсумками перших шести місяців 2013 року становив 187,93 млрд. грн., що на 89,91% більше, ніж за перші шість місяців 2012 року.

В умовах скорочення основних макроекономічних показників, пов'язаного зі зниженням темпів розвитку реального сектору економіки, фондовий ринок реагує на нові імпульси, зміщуючи акценти з пайових інструментів на інструменти з фіксованою дохідністю. Зміщення вищенаведених фокусів інвесторів відобразилось на структурі торгів цінними паперами на біржовому ринку в розрізі інструментів.

Частка операцій з облігаціями (облігації підприємств, державні облігації України, облігації місцевих позик) порівняно з результатами 2012 року зросла з 80,18% до 86,44% за рахунок збільшення частки операцій з державними облігаціями (з 67,78% до 74,58%), а також частки операцій з облігаціями підприємств (з 9,98% до 11,53%). При цьому у 2013 році продовжилось «заморожування» ринку муніципальних облігацій, частка контрактів за якими знизилась з 2,42% до 0,33%. На операції з похідними цінними паперами припадало 5,52% (9,44% за підсумками 2012 року), на операції з інвестиційними сертифікатами – 1,38% (1,52% за підсумками 2012 року).

Частка торгів з акціями скоротилась до 6,66% (8,87% за підсумками 2012 року) при тому, що за підсумками 2011 року вона складала 33,68%.

У 2013 році відбувся остаточний перерозподіл структури біржових угод у розрізі організаторів торгівлі та обсягів біржових контрактів за організаторами торгівлі зі встановленням беззаперечних лідерів за конкретними видами цінних паперів. При цьому організований ринок залишається висококонцентрованим за організаторами торгівлі – на ТОП-3 організатори за обсягами здійснених угод за підсумками I півріччя 2013 року припадало 94,56% сукупного обсягу торгів на фондових біржах.

Якщо за підсумками 2011 року частка операцій на УБ становила 27,08% сукупного обсягу здійснених договорів на біржовому ринку (63,87 млрд. грн.), то за підсумками 2012 року – 9,12% (24,1 млрд. грн.), а за підсумками I півріччя 2013 року – лише 3,69%. Ініціативу на ринку перебрали інші лідери – ФБ Перспектива та ФБ ПФТС, частки яких за результатами січня-червня 2013 року склали 70,62% та 20,25% відповідно.

На ринку державних облігацій безумовними лідерами за обсягом здійснених операцій за підсумками 2012 року були ФБ Перспектива та ФБ ПФТС. При цьому, за останніми наявними даними, протягом перших трьох місяців 2013 року відбулось суттєве розширення частки операцій з державними облігаціями на ФБ Перспектива – з 58,91% до 88,62%. На інших фондових біржах обсяг операцій з державними цінними паперами був незначним.

Лідером за обсягом контрактів з облігаціями підприємств за підсумками 2012 року була ФБ ПФТС, частка якої у даному сегменті складала 48%. У I кварталі 2013 року біржа збільшила свою частку до 76,72%. Одночасно з цим в операціях з корпоративними облігаціями суттєво знизилась частка ФБ Перспектива, яка за підсумками I кварталу 2013 року складала 5,44% (40,18% за підсумками 2012 року). Частка операцій на УБ залишилась на приблизно сталому рівні – за підсумками I кварталу 2013 року вона знизилась з 4,15% до 4,04%. На інших організаторах торгівлі за підсумками перших трьох місяців 2013 року було виконано 13,80% обсягу операцій з корпоративними облігаціями.

Первинний ринок. Обсяг випусків цінних паперів є одним із головних показників розвитку фондового ринку. Обсяг випусків цінних паперів є одним з головних показників розвитку фондового ринку. Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих НКЦПФР, станом на 01.07.2013 р. складав 1 207,58 млрд. грн. Протягом I півріччя 2013 року НКЦПФР було зареєструвала випуски емісійних цінних паперів на загальну суму 58,23 млрд. грн. (50,88 млрд. грн. за I півріччя 2012 року). Серед фінансових інструментів за перші шість місяців 2013 року найбільші обсяги випусків було зареєстровано за акціями (38,73%), інвестиційними сертифікатами пайових інвестиційних фондів (32,03%) та облігаціями підприємств (25,82%).

НКЦПФР за перші шість місяців 2013 року зареєструвала 105 випусків облігацій підприємств на суму 14 875,17 млн. грн., що на 8,11% менше, ніж в аналогічному періоді 2012 року. Скорочення первинного ринку корпоративних облігацій у вартісному виразі супроводжувалось збільшенням кількості зареєстрованих випусків (81 випуск корпоративних облігацій у I півріччі 2012 року). Таким чином, середній обсяг облігаційного випуску за перші шість місяців 2013 року становив 141,67 млн. грн. (199,84 млн. грн. за перші шість місяців 2012 року).

Слід зазначити, що у 2012 році досить висока частка емісії корпоративних облігацій проводилась з метою оптимізації податкового навантаження та використання банками в якості інструменту для формування резервів під знецінення активів. При цьому, за оцінками НРА «Рюрік», частка ринкових випусків поступово скорочується, що зумовлено зниженням платоспроможного попиту на облігаційні інструменти, зростанням вартості обслуговування випусків облігацій та підвищенням вимог до емітентів, ініційованим НКЦПФР. Перша половина 2013 року підтвердила очікування НРА «Рюрік» щодо збереження складної ситуації на первинному ринку корпоративних облігацій, що зумовило зменшення його обсягів.

У I півріччі 2013 року комерційні банки здійснили емісію облігацій на загальну суму 2,9 млрд. грн., а страхові компанії облігації взагалі не випускали. Таким чином, тенденція останніх 10 років

(найбільшою питомою вагою в загальному обсязі зареєстрованих випусків облігацій характеризувались облігаційні випуски підприємств) збереглась. При цьому, незважаючи на останні ініціативи НКЦПФР щодо підвищення вимог до емітентів цінних паперів, що, на думку НРА «Рюрік», у більшій мірі стосуються «дрібних» емітентів, за підсумками перших шести місяців поточного року активність емітентів облігацій у частині кількості зареєстрованих випусків зросла.

Протягом перших шести місяців 2013 року НКЦПФР зареєструвала декілька значних за обсягом випусків облігацій підприємств. До даного списку потрапило 2 випуски цільових облігацій: випуск цільових забезпечених облігацій серій *D-I* ТОВ «Сервіс-Технобуд» на суму 460,69 млн. грн. та випуск цільових забезпечених облігацій серій *СС-КК* ТОВ «Будспецсервіс» на загальну суму 470,93 млн. грн. Серед відсоткових облігацій варто відзначити суттєві за обсягом випуски облігацій ТОВ «ЕСУ» (серія *C* на суму 4 610 млн. грн.), ПАТ «Укрсоцбанк» (серії *I-P* на суму 2 000 млн. грн.), ПАТ «Укртелеком» (серія *R* на суму 1 750 млн. грн.), ДП «Енергоринок» (серія *A* на суму 1 500 млн. грн.).

У I півріччі 2013 року органи місцевого самоврядування емісію облігацій не здійснювали. При цьому загалом у 2012 році Комісією було зареєстровано 12 випусків облігацій місцевих позик на загальну суму 6,09 млрд. грн.

У I півріччі 2013 року знайшла своє продовження тенденція останніх років – Міністерству фінансів України шляхом випуску ОВДП вдавалось досить активно залучати кошти, при цьому, незважаючи на наявність деяких розривів між обсягом запропонованих до розміщення та розміщених ОВДП, вони були значно нижчими, ніж у 2010-2011 роках. Одночасно вартість залучення коштів до бюджету через ОВДП у I півріччі 2013 року перебувала приблизно на рівні 2012 року, проте була значно нижчою, ніж на початку 2010 року.

За даними НБУ, у січні-червні 2013 року Міністерством фінансів України було розміщено облігацій внутрішніх державних позик на суму 31 688,91 млн. грн. та 3 245,86 млн. дол. США. Найменш успішним місяцем з точки зору ефективності залучення коштів до бюджету у I півріччі 2013 року був лютий: із запропонованих до розміщення ОВДП на суму 3,71 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю в 14,30% вдалось залучити до бюджету лише 0,21 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю на рівні, який було запропоновано при розміщенні. Найбільш успішним був квітень, коли із запропонованих до розміщення ОВДП загальною сумою 4,34 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю 11,63% було залучено всю суму з аналогічним рівнем дохідності.

З січня по червень 2013 року, як і в II півріччі 2012 року, найбільшим попитом серед інвесторів користувались ОВДП зі строком обігу до п'яти років, тоді як у попередні роки обсяг розміщених короткострокових паперів, особливо до 1 року, значно перевищував інвестиції в довгострокові ОВДП.

Вторинний ринок. За останніми наявними даними, лідерами за обсягом контрактів з облігаціями підприємств за підсумками I кварталу 2013 року були ФБ ПФТС, частка якої в загальному обсязі біржових контрактів складала 76,72%, та ФБ ПЕРСПЕКТИВА – 5,44%. При цьому за всіма облігаціями, які брали участь у торгах ФБ ПФТС у січні-червні 2013 року, було укладено від двох до шести угод, що, за оцінками НРА «Рюрік», є визначальним фактором низького рівня ліквідності ринку корпоративних облігацій.

За даними інформаційного агентства *Sbonds*, лідером за обсягами угод з ОВДП на біржовому та позабіржовому ринках за підсумками II кварталу 2013 року став Ощадбанк, в той час як частка Дельта Банку у сукупному обсязі торгів порівняно з результатом I кварталу 2013 року знизилась з 34,84% до 5,48%. Лідером за обсягами угод з ОВДП на позабіржовому ринку за підсумками I півріччя 2013 року також став Ощадбанк, здійснивши 19,15% сукупного обсягу торгів. При цьому НРА «Рюрік» відзначає суттєве зниження рівня концентрації вторинного ринку ОВДП (біржовий та позабіржовий ринки) – на ТОП-3 торговці припадало 31,03% (64,48% у I кварталі 2013 року) здійснених угод з ОВДП, на ТОП-10 – 63,88% (92,52% у I кварталі 2013 року).

РОЗДІЛ 1. РЕГУЛЯТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА РИНКУ ОБЛІГАЦІЙ

Одним із пріоритетних напрямів діяльності НКЦПФР¹ є створення умов для сприятливого правового клімату на фондовому ринку України, необхідного для залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів у вітчизняну економіку. Захист прав і законних інтересів інвесторів та учасників ринку, запобігання правопорушень на ринку цінних паперів, а в разі виявлення цих правопорушень – оперативне їх розслідування здійснюється відповідно до Рішення ДКЦПФР від 31.03.2011 р. №376 «Про затвердження порядку проведення перевірок діяльності емітентів цінних паперів», зареєстрованого в Міністерстві Юстиції України 02.06.2011 р. за №654/19392.

Комісією здійснюється низка заходів, спрямованих на удосконалення законодавства з питань функціонування фондового ринку в Україні. До основних запропонованих у I півріччі 2013 року законодавчих ініціатив, що стосуються удосконалення регулювання фондового ринку України в цілому та ринку облігацій зокрема, на думку НРА «Рюрік», варто віднести нижченаведені.

– Комісія Рішенням від 27 грудня 2012 року №1902 затвердила **Положення про іпотечне покриття звичайних іпотечних облігацій, порядок ведення реєстру іпотечного покриття та управління іпотечним покриттям звичайних іпотечних облігацій** (Рішення пройшло процедуру державної реєстрації 22.01.2013 р.). Регулятор доопрацював документ з урахуванням вимог Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо іпотечних облігацій». Зокрема, Положенням визначається склад іпотечного покриття, удосконалюється ведення його реєстру, порядок та умови заміни управителя іпотечним покриттям, визначаються та доповнюються функції управителя, порядок виконання обов'язків емітентів іпотечних облігацій тощо. Крім того, регулятор передбачив використання оновленої Національним банком України класифікації якості активів за відповідними категоріями.

– Рішенням від 22.01.2013 р. №63 Комісія затвердила **Положення про рекламу цінних паперів та фондового ринку** (пройшло процедуру державної реєстрації 12.02.2013 р.). Документ визначає вимоги до реклами цінних паперів на фондовому ринку, порядок подання до НКЦПФР проекту реклами або змін до реклами цінних паперів на фондовому ринку, поновлення розповсюдження реклами, а також державний контроль за дотриманням вимог документу.

– Комісією було прийнято Рішення від 05.02.2013 р. №131 **«Про порядок подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів торговцями цінними паперами та фондовими біржами»** (пройшло процедуру державної реєстрації 26.02.2013 р.). Документом встановлюється порядок, склад, та строки подання та розміщення інформації в загальнодоступній інформаційній базі даних Комісії про здійснені торговцями цінними паперами та фондовими біржами правочини щодо емісійних цінних паперів.

– На плановому засіданні НКЦПФР від 19 березня 2013 року було схвалено проект рішення **«Про затвердження Змін до Правил (умов) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами»**. Зміни до Правил пов'язані з удосконаленням Положень про здійснення маржинальних операцій та про функціонування фондових бірж в частині умов проведення РЕПО-операцій. Крім того, у відповідності до Податкового кодексу, обов'язки торговця доповнені вимогою виступати податковим агентом за операціями з цінними паперами, які він здійснює для клієнта.

– Комісією на плановому засіданні від 26.03.2013 р. було схвалено проект Закону України **«Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кваліфікованих інвесторів в цінні папери»**. Ключовою новацією регуляторного акта є запровадження визначення на законодавчому рівні поняття «кваліфікований інвестор» та передбачення механізму розміщення цінних паперів серед кваліфікованих інвесторів на фондовому ринку України. Нововведення впроваджуються, в першу чергу, з метою обмеження доступу до ризикованих операцій некваліфікованих інвесторів.

¹Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Офіційний сайт: <http://www.nssmc.gov.ua>

– На засіданні від 18.04.2013 р. НКЦПФР схвалила проект рішення **«Про затвердження Порядку визначення біржового курсу цінного папера»**. Документ було розроблено на виконання законодавства про цінні папери та вимог Податкового кодексу з метою затвердження механізму визначення біржового курсу цінного паперу.

– Комісією прийнято Рішення від 16 квітня 2013 року №599 **«Про затвердження Змін до Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу (щодо переведення зобов'язань в облігації)»²** (пройшло процедуру державної реєстрації 15.05.2013 року). Документ підготовлено з метою врегулювання порядку здійснення емісії облігацій для переведення зобов'язань акціонерного товариства в такі цінні папери. Регуляторним актом передбачено, що емісія облігацій для переведення зобов'язань товариства може бути здійснена виключно щодо грошових зобов'язань товариства, крім зобов'язань з виплати заробітної плати, а також зобов'язань щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, податків і зборів тощо.

² Детальніше в коментарі НРА «Рюрік»: http://rurik.com.ua/documents/comments/comment_debt_bond_conv_ukr.pdf

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Умови доволі жорсткої грошово-кредитної політики в Україні обмежують можливості позичальників користуватись довгостроковим фінансуванням під адекватні відсоткові ставки, що могли б покриватись ростом виручки та прибутковості діяльності. Крім того, поточні макроекономічні умови та очікування їх подальшого ускладнення зумовлюють збереження доволі високих кредитних ризиків для інвесторів у суверенні боргові зобов'язання, у корпоративні цінні папери та банківські продукти.

Поточні макроекономічні тенденції, поряд з запровадженням змін у державному регулюванні, на думку Агентства, у 2013 році зумовлять збереження високого рівня закритості ринку цінних паперів. За останніми наявними даними НБУ³, за підсумками 2012 року лише 10,42% сукупного обсягу операцій з цінними паперами здійснено на організованому ринку (табл. 1.1). Питома вага операцій, здійснених на організованому ринку, за окремими цінними паперами (надалі також – ЦП) у 2012 році становила: акцій – 3,64%, державних облігацій – 14,69%, облігацій підприємств – 20,66%, облігацій місцевих позик – 27,54%.

Табл. 2.1. Структура операцій з цінними паперами на фондовому ринку України у 2005–2012 роках

Вид цінних паперів	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Загальний обсяг операцій (млрд. грн.)								
Акції	179,79	225,65	283,54	352,82	470,73	556,25	636,07	591,86
Державні облігації	27,32	40,85	59,86	62,49	98,99	354,12	855,55	1217,06
Облігації підприємств	32,62	62,38	134,73	205,21	81,13	69,5	103,7	124,89
Облігації місцевих позик	2,23	2,85	4,31	2,2	0,66	0,5	1,67	7,48
Інвестиційні сертифікати	5,72	14,24	40,43	43,94	76,31	115,49	114,42	137,74
Векселі	133,12	142,23	212,64	191,84	268,76	316,11	358,28	412,08
Деривативи	2,02	0,26	0,15	0,27	0,1	3,75	23,99	24,91
Інші	20,94	4,32	18,65	24,65	70,58	125,66	77,42	14,85
Усього	403,8	492,8	754,3	883,4	1067,26	1541,38	2171,1	2530,87
Обсяг операцій, здійснених організаторами торгів (млрд. грн.)								
Акції	4,48	6,95	13,61	11,82	13,54	43,75	68,59	21,54
Державні облігації	3,88	8,51	2,77	8,55	8,18	60,86	99,12	178,78
Облігації підприємств	6,54	12,13	17,36	16,61	7,07	6,71	21,42	26,35
Облігації місцевих позик	0,67	0,99	0,79	0,46	0,03	0,14	0,46	6,39
Інвестиційні сертифікати	0,18	0,33	0,43	0,2	7,14	16,1	22,03	5,84
Деривативи	0,68	0,09	0,05	0,12	0,05	3,73	23,82	24,78
Інші	0,00	0,05	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	16,43	29,05	35,15	37,76	36,01	131,29	235,44	263,68
Частка операцій, здійснених організаторами торгів, у загальному обсязі операцій на фондовому ринку (%)								
Акції	2,49	3,08	4,80	3,35	2,88	7,87	10,78	3,64
Державні облігації	14,20	20,83	4,63	13,68	8,26	17,19	11,59	14,69
Облігації підприємств	20,05	19,45	12,89	8,09	8,71	9,65	20,66	21,10
Облігації місцевих позик	30,04	34,74	18,33	20,91	4,55	28,00	27,54	85,43
Інвестиційні сертифікати	3,15	2,32	1,06	0,46	9,36	13,94	19,25	4,24
Деривативи	0,51	0,06	0,02	0,06	0,02	1,18	6,65	6,01
Інші	0,00	19,23	86,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	4,07	5,90	4,66	4,27	3,37	8,52	10,84	10,42

За даними НБУ

Політика боротьби з випуском та обігом «схемних» цінних паперів, яку розгорнула НКЦПФР ще в 2012 році, дозволить скоротити обсяг операцій з фіктивними цінними паперами. Ринок цінних паперів України при цьому піддається «очищенню», тим самим підвищуючи захищеність інвесторів. За даними АРІФРУ⁴, у 2013 році із понад 20 тис. емітентів цінних паперів свої річні звіти опублікувало близько 7900 емітентів, в той час як у минулому році цей показник становив близько 8900. Даний факт є підставою для застосування Комісією штрафних санкцій за нерозкриття інформації, проте більшість емітентів, які не опублікували річний звіт в Загальнодоступній

³ Національний банк України. Офіційний сайт: <http://bank.gov.ua>

⁴ Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Офіційний сайт: <http://www.smida.gov.ua>

інформаційній базі НКЦПФР⁵, з високою імовірністю є фіктивними, тому єдиним дієвим заходом може виявитись лише скасування обігу випущених ними цінних паперів. Так, за даними АРІФРУ, регулятор планує до кінця поточного року вилучити з обігу цінні папери близько 5 тис. емітентів.

Незважаючи на несприятливу ринкову кон'юнктуру поряд з очищенням ринку від «сміттєвих» цінних паперів, за результатами перших шести місяців 2013 року відбулось збільшення обсягів операцій з цінними паперами. Проте, як і раніше підтримку збереженню загальної ліквідності ринку надавало лише розгортання Урядом стратегії з залучення коштів населення та приватних інвесторів до Держбюджету шляхом емісії державних цінних паперів.

На вітчизняному ринку цінних паперів існує суттєвий дефіцит ліквідних цінних паперів, що обертаються на біржовому ринку, який зумовлює зниження активності використання цінних паперів як інструменту ліквідної застави, що звужує можливості НБУ під час рефінансування банків та здійснення операцій на відкритому ринку. Водночас дії Уряду та НБУ створюють усі передумови для розширення внутрішнього ринку державних запозичень. Використання додаткових та розширення можливостей діючих інструментів для активізації залучення коштів до Держбюджету з внутрішнього ринку зумовлює збільшення частки операцій з державними облігаціями на ринку цінних паперів.

У I півріччі 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року відбулось збільшення обсягу здійснених біржових контрактів з цінними паперами (див. рис. 2.1). Так, обсяг торгів на фондових біржах України за підсумками перших шести місяців 2013 року становив 187,93 млрд. грн., що на 89,44% більше, ніж за перші шість місяців 2012 року. Зростання сукупного обсягу виконаних біржових контрактів у 2013 році, як і раніше, відбувалось, в першу чергу, за рахунок підтримки доволі високої активності на ринку державних облігацій, обсяг операцій за якими на фондових біржах перевищив аналогічний показник I півріччя 2012 року більше ніж удвічі (140,16 млрд. грн. проти 61,04 млрд. грн.).

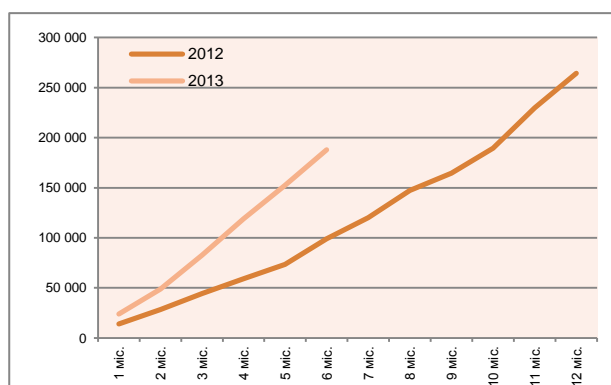

Рис. 2.1. Щомісячні обсяги біржових контрактів з цінними паперами, млн. грн. (накопичувальним підсумком)

За даними НКЦПФР

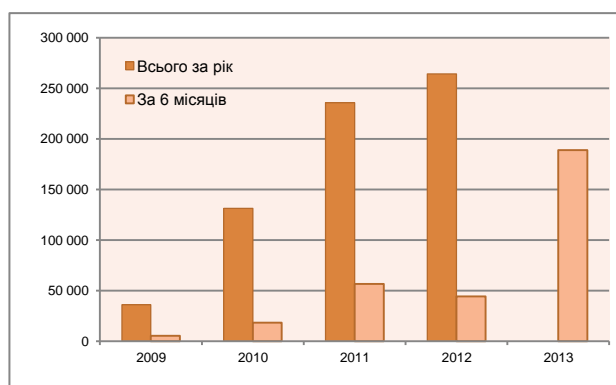

Рис. 2.2. Обсяги біржових контрактів з цінними паперами, млн. грн. (за роками)

За даними НКЦПФР

Загальна кількість ліцензій на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів за підсумками II кварталу 2013 року зменшилась на 5,2%, при цьому кількість виданих ліцензій на провадження діяльності з торгівлі цінними паперами зменшилась на 29 од., на провадження депозитарної діяльності зберігачів ЦП – на 15 од., на ведення реєстрів власників ЦП – на 4 од. Кількість виданих ліцензій на провадження діяльності з організації торгівлі ЦП збереглась в кількості 10 одиниць, а ліцензій на управління активами – зменшилась на 6 од. (табл. 2.2).

Здійснене протягом 2012 року та заплановане на найближчий час підвищення вимог до лістингових цінних паперів зумовлює збереження відносно невисокої частки лістингових цінних паперів в біржових реєстрах організаторів торгів. За останніми наявними даними, кількість цінних паперів, які включено до біржових реєстрів організаторів торгівлі, станом на 01.01.2013 р. складала 549 од., що на 29,48% більше, ніж на початок 2012 року (див. рис. 2.3). НРА «Рюрік» відмічає збереження

⁵ Загальнодоступна інформаційна база даних Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку про ринок цінних паперів. Офіційний сайт: <http://www.stockmarket.gov.ua/>

практично на попередньому рівні частки позалістингових цінних паперів, що не відповідають вимогам бірж щодо інструментів I та II рівнів лістингу (81,48% загальної кількості станом на 01.01.2013 р.). Враховуючи подальше підвищення вимог до проходження лістингу, НРА «Рюрік» очікує помірне збільшення частки позалістингових цінних паперів в поточному році.

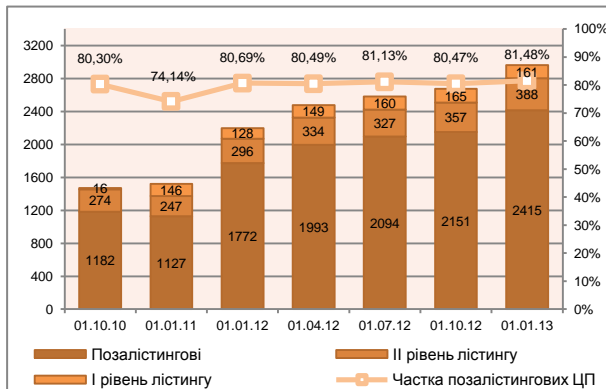

Рис. 2.3. Кількість цінних паперів, які включено до біржових списків організаторів

За даними НКЦПФР

Табл. 2.2. Кількість ліцензій, які видано НКЦПФР професійним учасникам ринку

Вид ліцензійної діяльності	01.04.12	01.07.12	01.04.13	01.07.13
Всього	1 654	1 603	1 473	1444
торгівля цінними паперами	719	692	620	605
депозитарна діяльність зберігачів	385	383	363	359
ведення реєстру власників ц.п.	175	164	126	122
управління активами	361	350	350	344
організація торгівлі	10	10	10	10
розрахунково-клірингова діяльність	2	2	2	2
депозитарна діяльність депозитарію	2	2	2	2

За даними НКЦПФР

За підсумками I півріччя 2013 року було завершено перерозподіл структури біржових угод в розрізі організаторів торгівлі. Українська біржа (УБ), яка традиційно вважалась однією з найпрогресивніших та відкритих бірж в Україні і активно впроваджувала новітні можливості для приватних та інституційних інвесторів, в результаті скорочення активності торговців постраждала найбільше серед лідерів ринку. Якщо за підсумками 2011 року частка операцій на УБ становила 27,08% сукупного обсягу здійснених договорів на біржовому ринку (63,87 млрд. грн.), то за підсумками 2012 року – 9,12% (24,1 млрд. грн.), а за підсумками II півріччя 2013 року – лише 3,69% (6,94 млрд. грн.) (рис. 2.4. та рис. 2.5).

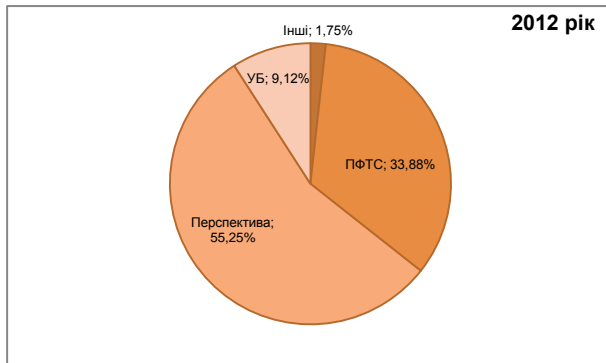

Рис. 2.4. Структура обсягу торгів на організаторах торгівлі, за підсумками 2012 року

За даними НКЦПФР

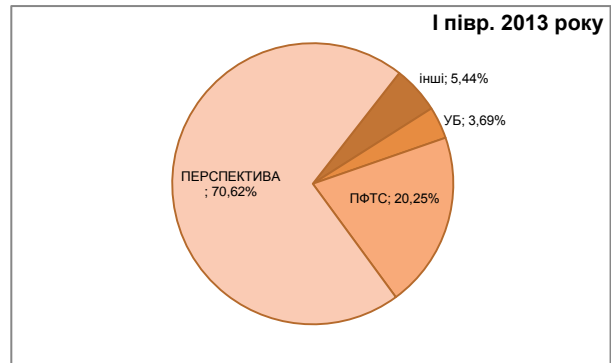

Рис. 2.5. Структура обсягу торгів на організаторах торгівлі, за підсумками I півріччя 2013 року

За даними НКЦПФР

Ініціативу на ринку перебрали інші лідери – ФБ Перспектива та ФБ ПФТС, частки яких за результатами січня-червня 2013 року склали 70,62% та 20,25% відповідно. При цьому організований ринок залишається висококонцентрованим за організаторами торгівлі – на ТОП-3 організатори за обсягами здійснених угод за підсумками I півріччя 2013 року припадало 94,56% сукупного обсягу торгів на фондових біржах.

РОЗДІЛ 3. МІСЦЕ ОБЛІГАЦІЙ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

В умовах скорочення основних макроекономічних показників, пов'язаних зі зниженням темпів розвитку реального сектору економіки, фондовий ринок реагує на нові імпульси, зміщуючи акценти з пайових інструментів на інструменти з фіксованою дохідністю. Зміщення вищенаведених фокусів інвесторів відобразилось на структурі торгів цінними паперами на біржовому ринку в розрізі інструментів. Так, у I півріччі 2013 року частка торгів з акціями скоротилась до 6,66% (8,87% за підсумками 2012 року) при тому, що за підсумками 2011 року вона складала 33,68%.

Частка операцій з облігаціями (облігації підприємств, державні облігації України, облігації місцевих позик) зростає з 80,18% до 86,44% за рахунок збільшення частки операцій з державними облігаціями (з 67,78% до 74,58%), а також частки операцій з облігаціями підприємств (з 9,98% до 11,53%). При цьому у 2013 році продовжилось «заморожування» ринку муніципальних облігацій, частка контрактів за якими знизилась з 2,42% до 0,33%. (рис. 3.1 та рис. 3.2).

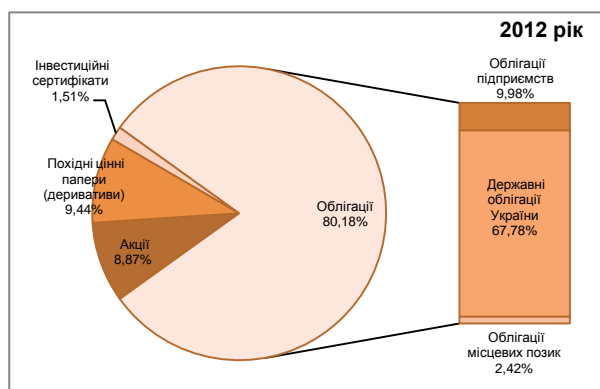

Рис. 3.1. Місце облігацій на організованому ринку за обсягами виконаних договорів за 2012 рік
За даними НКЦПФР

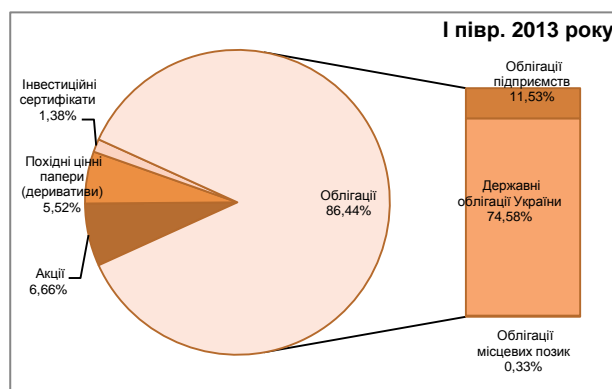

Рис. 3.2. Місце облігацій на організованому ринку за обсягами виконаних договорів за 6 місяців 2013 року
За даними НКЦПФР

На ринку державних облігацій безумовними лідерами за обсягом здійснених операцій за підсумками 2012 року були ФБ Перспектива та ФБ ПФТС. При цьому, за останніми наявними даними, протягом перших трьох місяців 2013 року відбулось суттєве розширення частки операцій з державними облігаціями на ФБ Перспектива – з 58,91% до 88,62%. На інших фондових біржах обсяг операцій з державними цінними паперами був незначним (див. рис. 3.3 та рис. 3.4).

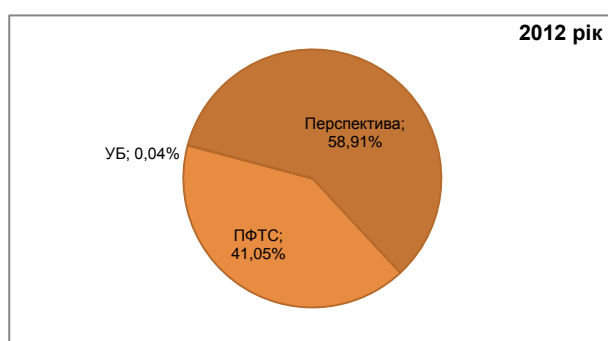

Рис. 3.3. Структура торгів державними облігаціями за підсумками 2012 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

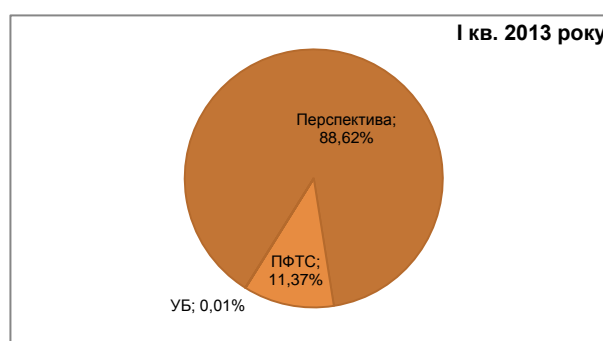

Рис. 3.4. Структура торгів державними облігаціями за підсумками 3 місяців 2013 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

Лідером за обсягом контрактів з облігаціями підприємств за підсумками 2012 року була ФБ ПФТС, частка якої у цьому сегменті складала 48% (див. рис. 3.5 та рис. 3.6). У I кварталі 2013 року біржа збільшила свою частку до 76,72%.

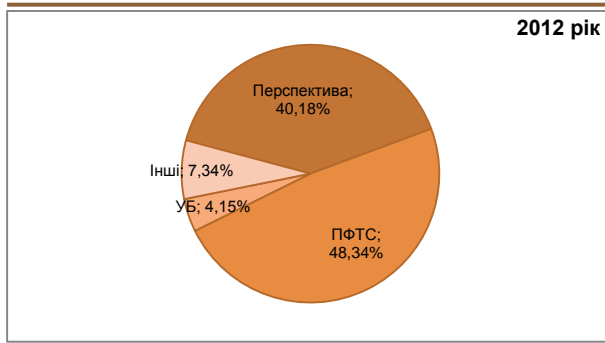

Рис. 3.5. Структура торгів облігаціями підприємств за підсумками 2012 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

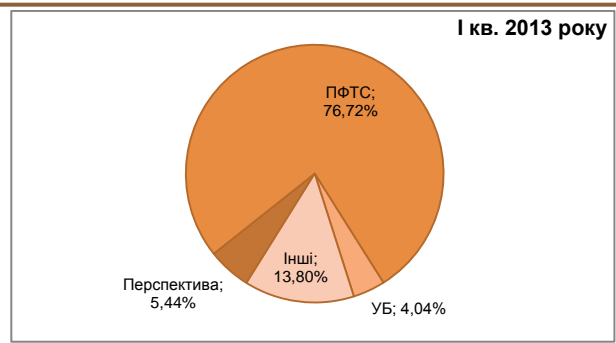

Рис. 3.6. Структура торгів облігаціями підприємств за підсумками 3 місяців 2013 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

Одночасно з цим в операціях з корпоративними облігаціями суттєво знизилась частка ФБ Перспектива, яка за результатами I кварталу 2013 року складала 5,44% (40,18% результатами I кварталу 2012 року). Частка операцій на УБ залишилась на приблизно сталому рівні – за підсумками I кварталу 2013 року вона знизилась з 4,15% до 4,04%. На інших організаторах торгівлі за підсумками перших трьох місяців 2013 року було виконано 13,80% обсягу операцій з корпоративними облігаціями (на КМФБ – 8,69%, на УФБ – 3,65%, на СЕБФ – 1,38%, частки решти бірж є незначними та не перевищують 1%).

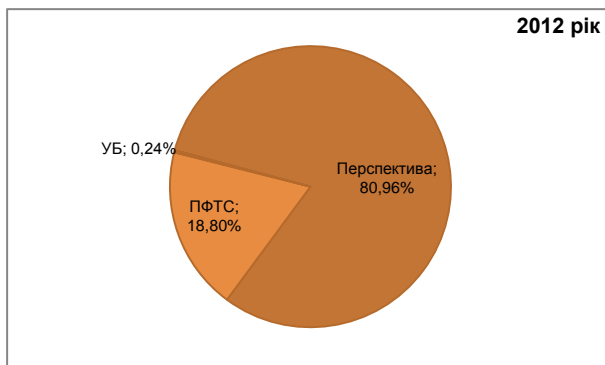

Рис. 3.7. Структура торгів облігаціями місцевих позик за підсумками 2012 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

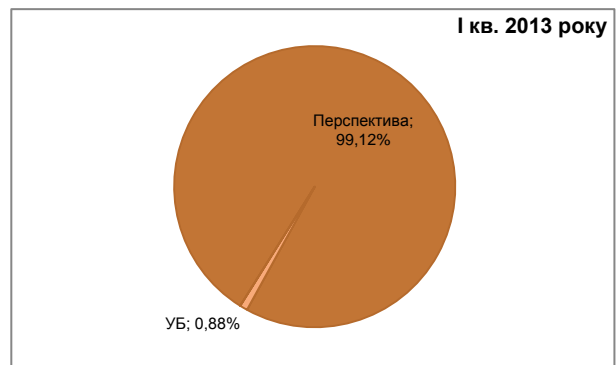

Рис. 3.8. Структура торгів облігаціями місцевих позик за підсумками 3 місяців 2013 року, за організаторами
За даними НКЦПФР

Торгівля муніципальними облігаціями за результатами 2012 року перейшла з УБ (53,28% обсягу торгів муніципальними облігаціями на організаторах у 2011 році) до ФБ Перспектива (80,96% за 2012 рік) (рис. 3.7). За перші три місяці поточного року ФБ Перспектива закріпила своє домінуюче положення на ринку облігацій місцевих позик – її частка у даному сегменті зросла до 99,12%. Проте, як уже зазначалось, у I кварталі 2013 року торгівля муніципальними облігаціями майже не велась (див. рис. 3.8).

Таким чином, у січні-березні поточного року знайшли продовження процеси, розпочаті у 2012 році, – відбувся остаточний перерозподіл обсягів біржових контрактів за організаторами торгівлі зі встановленням беззаперечних лідерів за конкретними видами боргових цінних паперів.

РОЗДІЛ 4. ПЕРВИННИЙ РИНОК ОБЛІГАЦІЙ

Обсяг випусків цінних паперів є одним з головних показників розвитку фондового ринку. Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих НКЦПФР, станом на 01.07.2013 р. склав 1 207,58 млрд. грн. (див. рис. 4.1).

Протягом I півріччя 2013 року НКЦПФР зареєструвала випуски емісійних цінних паперів на загальну суму 58,23 млрд. грн. (50,88 млрд. грн. за I півріччя 2012 року) (див. рис. 4.2), у тому числі:

- акцій – на суму 22,32 млрд. грн. (13,47 млрд. грн. за I півріччя 2012 року);
- облігацій підприємств – на суму 14,88 млрд. грн. (15,84 млрд. грн. за I півріччя 2012 року);
- облігації місцевих позик не випускались (3,50 млрд. грн. за I півріччя 2012 року);
- інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів – на суму 18,46 млрд. грн. (9,77 млрд. грн. за I півріччя 2012 року);
- акцій корпоративних інвестиційних фондів – на суму 1,97 млрд. грн. (8,29 млрд. грн. за I півріччя 2012 року).

Таким чином, серед фінансових інструментів за перші шість місяців 2013 року найбільші обсяги випусків було зареєстровано за акціями (38,73%), інвестиційними сертифікатами пайових інвестиційних фондів (32,03%) та облігаціями підприємств (25,82%).

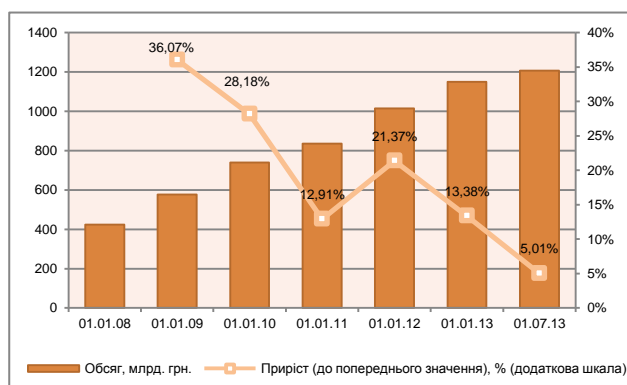

Рис. 4.1. Динаміка обсягу зареєстрованих НКЦПФР випусків цінних паперів (наростаючим підсумком)
За даними НКЦПФР

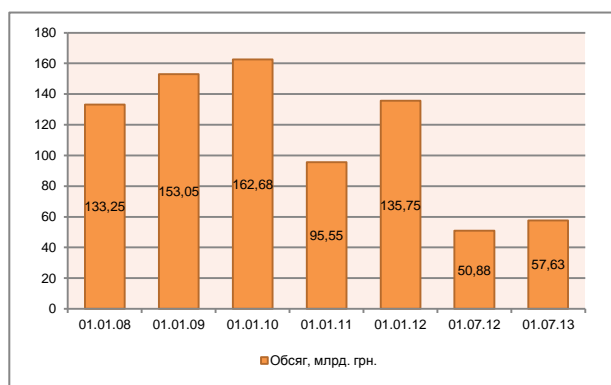

Рис. 4.2. Динаміка обсягу зареєстрованих НКЦПФР випусків цінних паперів (за періоди), млрд. грн.
За даними НКЦПФР

НКЦПФР за перші шість місяців 2013 року зареєструвала 105 випусків облігацій підприємств на суму 14 875,17 млн. грн., що на 8,11% менше, ніж в аналогічному періоді 2012 року (рис. 4.4). Скорочення первинного ринку корпоративних облігацій у вартісному виразі супроводжувалось збільшенням кількості зареєстрованих випусків (81 випуск корпоративних облігацій у I півріччі 2012 року). Таким чином, середній обсяг облігаційного випуску за перші шість місяців 2013 року становив 141,67 млн. грн. (199,84 млн. грн. за перші шість місяців 2012 року) (див. рис. 4.3.).

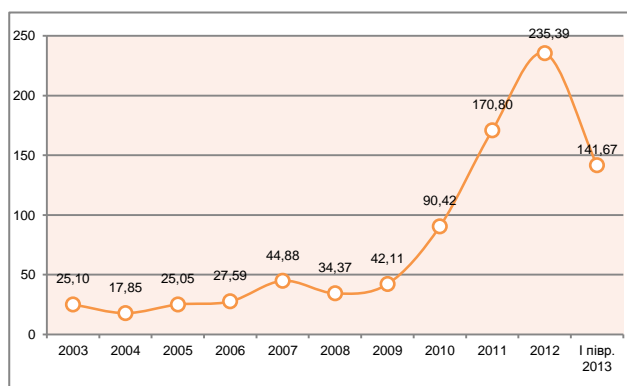

Рис. 4.3. Динаміка середньої вартості випуску облігацій підприємств, млн. грн.
За даними НКЦПФР

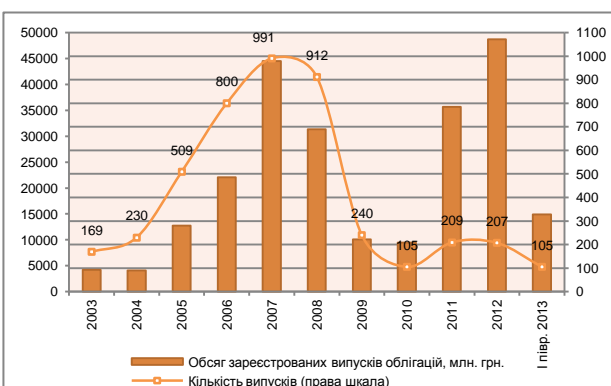

Рис. 4.4. Динаміка структури випусків облігацій підприємств, за типом емітента, %
За даними НКЦПФР

Слід зазначити, що у 2012 році досить висока частка емісії корпоративних облігацій проводилась з метою оптимізації податкового навантаження та використання банками в якості інструменту для формування резервів під знецінення активів. При цьому, за оцінками НРА «Рюрік», частка ринкових

випусків поступово скорочується, що зумовлено зниженням платоспроможного попиту на облігаційні інструменти, зростанням вартості обслуговування випусків облігацій та підвищенням вимог до емітентів, ініційованим НКЦПФР. Перша половина 2013 року підтвердила очікування НРА «Рюрік» щодо збереження складної ситуації на первинному ринку корпоративних облігацій, що зумовило зменшення його обсягів.

У I півріччі 2013 року комерційні банки здійснили емісію облігацій на загальну суму 2,9 млрд. грн., а страхові компанії облігації взагалі не випускали. Таким чином, тенденція останніх 10 років (найбільшою питомою вагою в загальному обсязі зареєстрованих випусків облігацій характеризувались облігаційні випуски підприємств) збереглась. При цьому, незважаючи на останні ініціативи НКЦПФР щодо підвищення вимог до емітентів цінних паперів, що, на думку НРА «Рюрік», у більшій мірі стосуються «дрібних» емітентів, за підсумками перших шести місяців поточного року активність емітентів облігацій у частині кількості зареєстрованих випусків зросла.

Протягом перших шести місяців 2013 року НКЦПФР зареєструвала декілька значних за обсягом випусків облігацій підприємств. До даного списку потрапило 2 випуски цільових облігацій: випуск цільових забезпечених облігацій серій D-I ТОВ «Сервіс-Технобуд» на суму 460,69 млн. грн. та випуск цільових забезпечених облігацій серій СС-КК ТОВ «Будспецсервіс» на загальну суму 470,93 млн. грн. Серед відсоткових облігацій варто відзначити суттєві за обсягом випуски облігацій ТОВ «ЕСУ» (серія С на суму 4 610 млн. грн.), ПАТ «Укрсоцбанк» (серії I-P на суму 2 000 млн. грн.), ПАТ «Укртелеком» (серія R на суму 1 750 млн. грн.), ДП «Енергоринок» (серія А на суму 1 500 млн. грн.).

У I півріччі 2013 року органи місцевого самоврядування емісію облігацій не здійснювали. При цьому загалом у 2012 році Комісією було зареєстровано 12 випусків облігацій місцевих позик на загальну суму 6,09 млрд. грн.

За даними НБУ, у січні-червні 2013 року Міністерством фінансів України було розміщено облігацій внутрішніх державних позик на суму 31 688,91 млн. грн. та 3 245,86 млн. дол. США, з них:

- сума коштів, що надійшли до Державного бюджету України за результатами проведення аукціонів з первинного розміщення ОВДП, становила 23 688,91 млн. грн. із середньозваженою дохідністю 13,11% річних, 3 245,86 млн. дол. США із середньозваженою дохідністю 7,81% річних;
- випущено ОВДП для збільшення формування статутного капіталу НАК «Нафтогаз України» (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 09.01.2013 р. №12 «Про збільшення статутного капіталу Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України») на загальну суму 8 000,00 млн. грн. із дохідністю 14,30% річних.

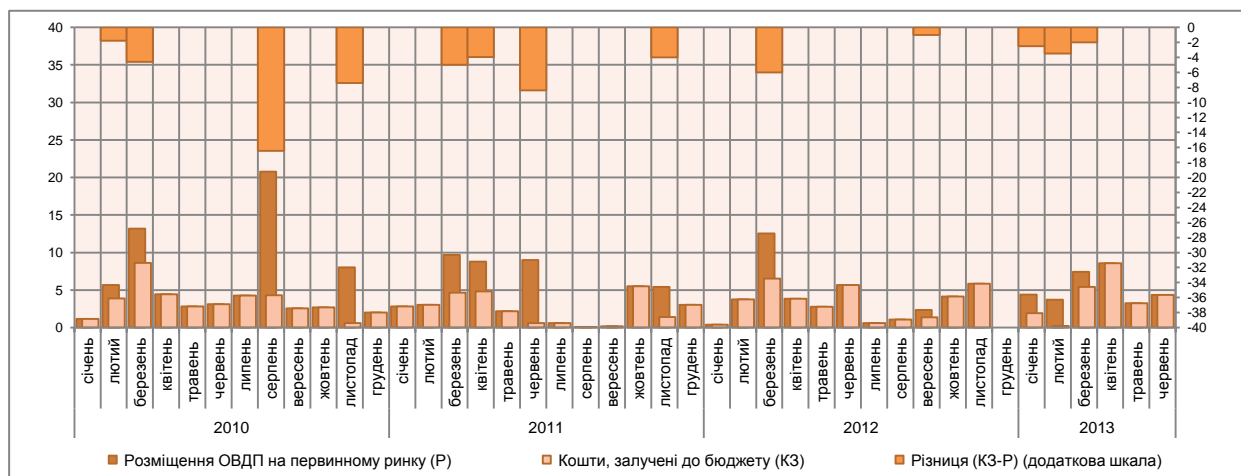

Рис. 4.7. Обсяги розміщення ОВДП, млрд. грн.
За даними НБУ

Обсяги розміщення ОВДП та обсяги залучених коштів до бюджету з помісячною розбивкою наведено на рис. 4.7. Варто відзначити, що найменш успішним місяцем з точки зору ефективності залучення коштів до бюджету у I півріччі 2013 року був лютий: із запропонованих до розміщення ОВДП на суму 3,71 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю в 14,30% вдалось залучити до бюджету лише 0,21 млрд. грн. з середньозваженою дохідністю на рівні, який було запропоновано

при розміщенні. Найбільш успішним був квітень, коли із запропонованих до розміщення ОВДП загальною сумою 4,34 млрд. грн. з середньозваженою доходністю 11,63% було залучено всю суму з аналогічним рівнем доходності.

У I півріччі 2013 року знайшла своє продовження тенденція останніх років – Міністерству фінансів України шляхом випуску ОВДП вдавалось досить активно залучати кошти, при цьому, незважаючи на наявність деяких розривів між обсягом запропонованих до розміщення та розміщених ОВДП, вони були значно нижчими, ніж у 2010-2011 роках. Одночасно вартість залучення коштів до бюджету через ОВДП у I півріччі 2013 року перебувала приблизно на рівні 2012 року, проте була значно нижчою, ніж на початку 2010 року (див. рис. 4.8).

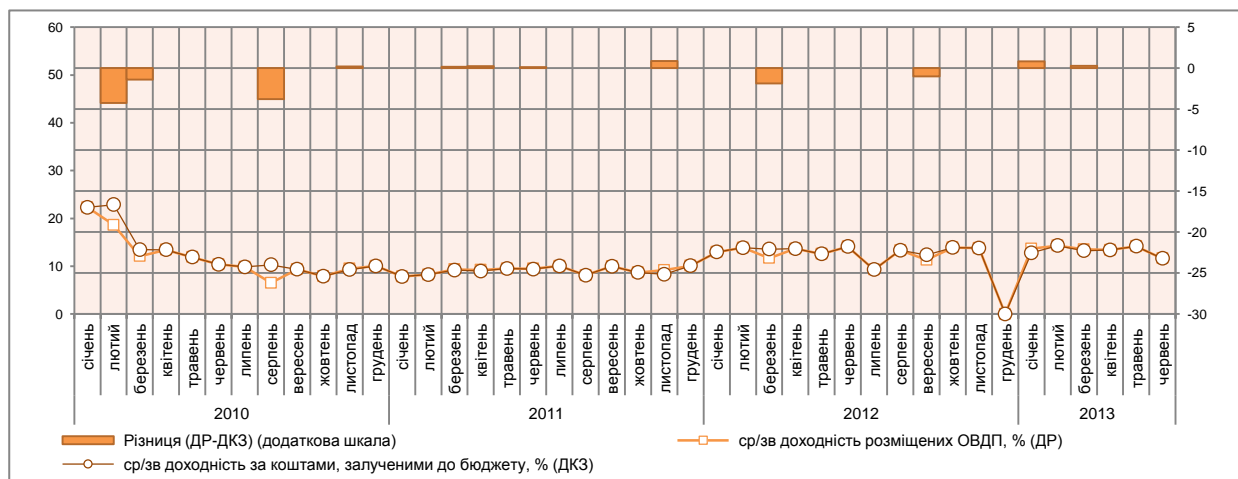

Рис. 4.8. Середньозважена доходність за розміщеними ОВДП, %
За даними НБУ

У січні-червні 2013 року, як і в II півріччі 2012 року, найбільшим попитом серед інвесторів користувались ОВДП зі строком обігу до п'яти років, тоді як у попередні роки обсяг розміщених короткострокових паперів, особливо до 1 року, значно перевищував інвестиції в довгострокові ОВДП (див. рис. 4.9.).

Активізації первинного ринку державних цінних паперів сприяло також розширення інструментарію Міністерства фінансів України щодо залучення коштів у бюджет шляхом випуску ОВДП, номінованих в іноземній валюті. За I півріччя 2013 року шляхом випуску ОВДП в доларах США залучено до бюджету 3 245,86 млн. дол. США із середньозваженою доходністю 7,81% річних (див. табл. 4.1).

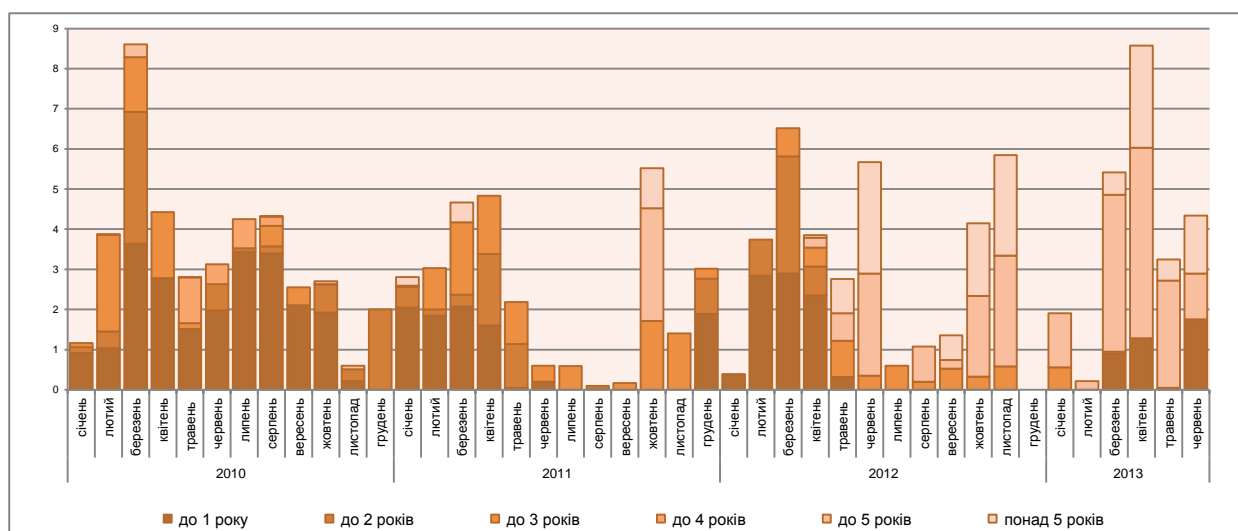

Рис. 4.9. Обсяги залучених коштів до бюджету шляхом випуску ОВДП, за строками, млрд. грн.
За даними НБУ

За даними Міністерства фінансів України, з 11 квітня 2013 року розпочалася виплата доходу за першим купоном казначейських зобов'язань серії А. Розмір доходу за кожним купоном є фіксованим і становить 23 долари США. Зазначені державні цінні папери на пред'явника в документарній формі були розміщені протягом жовтня-листопада 2012 року в обсязі 100 млн. доларів США із строком обігу 24 місяці, номінальною вартістю 500 доларів США, відсотковою ставкою 9,2% річних та сплатою купонів кожні шість місяців.

Табл. 4.1. Обсяги залучених коштів до бюджету шляхом випуску ОВДП, номінованих в іноземній валюті

Період	Розміщення на первинному ринку ОВДП, номінованих у іноземній валюті (долари США)		з них									
			у тому числі за терміном обігу									
			Кошти залучені до бюджету		до 2 років		до 3 років		до 3 років		до 5 років	
сума, дол. США	ср/зв доходність, %	сума, дол. США	ср/зв доходність, %	сума, дол. США	ср/зв доходність, %	сума, дол. США	ср/зв доходність, %	сума, дол. США	ср/зв доходність, %	сума, дол. США	ср/зв доходність, %	
січень	929 657 894	7,82	929 657 894	7,82	76 075 876	8,26	321 970 818	8,25	0	0,00	531 611 200	7,50
лютий	667 485 057	8,03	667 485 057	8,03	663 484 177	8,03	4 000 880	8,25	0	0,00	0	0,00
березень	847 754 988	7,80	847 754 988	7,80	240 217 900	7,60	307 471 088	7,51	300 066 000	8,25	0	0,00
квітень	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
травень	780 037 928	7,64	780 037 928	7,64	406 745 286	7,75	47 769 392	8,00	325 523 250	7,45	0	0,00
червень	20 922 295	7,81	20 922 295	7,81	15 713 299	7,75	5 208 996	8,00	0	0,00	0	0,00
Усього	3 245 858 161	7,85	2 444 897 938	7,85	979 777 952,33	7,94	633 442 786	7,92	300 066 000	7,83	531 611 200	7,5

За даними НБУ

Крім того, станом на кінець червня 2013 року продовжувалось розміщення казначейських зобов'язань на пред'явника серії В обсягом 100 млн. доларів США із строком обігу 24 місяці, номінальною вартістю 500 доларів США, відсотковою ставкою 8% річних та сплатою купонів кожні шість місяців. Розмір доходу за кожним купоном серії В є фіксованим і становить 20 доларів США.

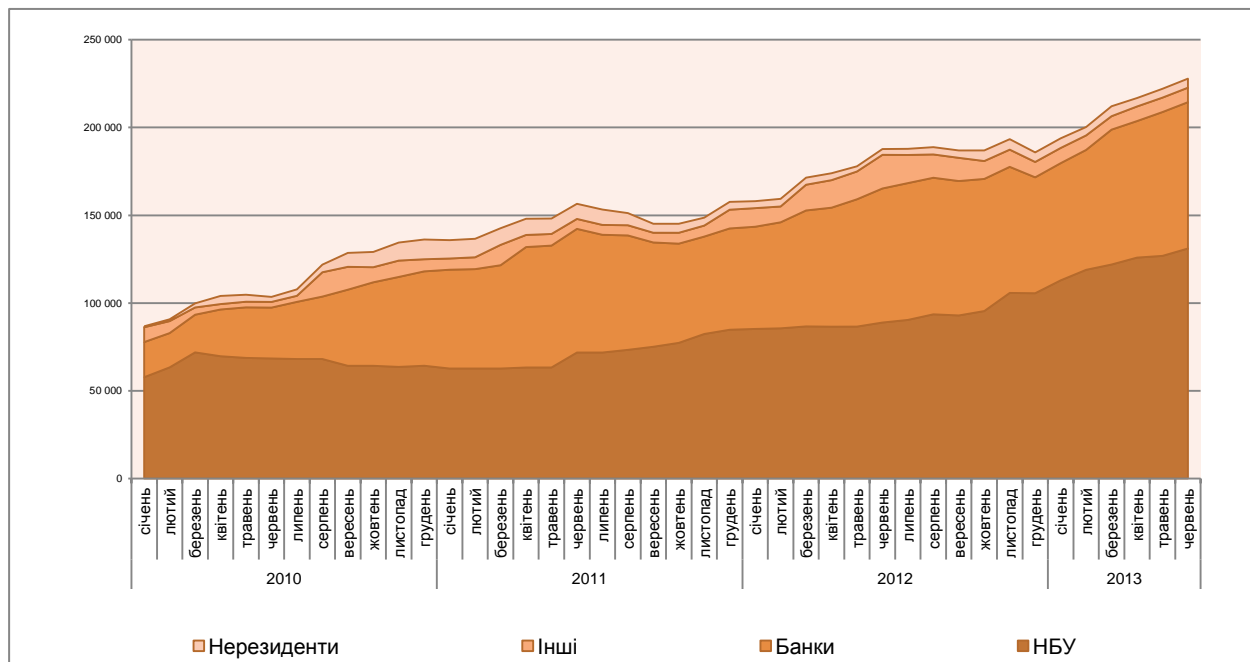

Рис. 4.8. Обсяг ОВДП в обігу за основною сумою боргу, млн. грн.

За даними НБУ

Загальний обсяг ОВДП, що перебувають в обігу, на 01 липня 2013 року становив 227 864,59 млн. грн. (на 01 січня 2013 року – 185 822,23 млн. грн.). За даними НБУ, погашення та сплата доходу за ОВДП здійснювалися своєчасно та в повному обсязі, який з початку року становив 25,4 млрд. грн., у тому числі основний борг – 15,3 млрд. грн., сплата доходу – 10,1 млрд. грн.

РОЗДІЛ 5. ВТОРИННИЙ РИНОК ОБЛІГАЦІЙ

За останніми наявними даними, лідером за обсягом контрактів з облігаціями підприємств за підсумками I кварталу 2013 року були ФБ ПФТС, частка якої в загальному обсязі біржових контрактів складала 76,72%, та ФБ ПЕРСПЕКТИВА – 5,44%. При цьому в січні-червні 2013 року обсяг торгів ОВДП, корпоративними облігаціями, акціями та муніципальними цінними паперами на ФБ ПФТС порівняно з аналогічним періодом 2012 року зменшився майже в 1,4 разу і становив 36 701,49 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 50 632,03 млн. грн.). У I півріччі 2013 року обсяг торгів за окремими інструментами на ФБ ПФТС мав таку динаміку:

- за ОВДП – зменшився більше ніж у 2,2 разу і становив 19 570,03 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 43 813,23 млн. грн.);
- за корпоративними облігаціями – збільшився більше ніж у 2,4 разу і становив 15 851,93 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 6 514,69 млн. грн.);
- за акціями – збільшився майже у 4,3 разу і становив 1 277,88 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 297,54 млн. грн.);
- за муніципальними цінними паперами – зменшився майже в 4,0 разу і становив 1,65 млн. грн. (у січні-червні 2012 року обсяг торгів становив 6,57 млн. грн.).

Аналіз обігу цінних паперів на ФБ ПФТС свідчить про те, що у січні-червні 2013 року найбільша частка операцій припадала на державні облігації. У січні-червні 2013 року в загальних торгах ФБ ПФТС їх частка становила 51,43%. Ринок корпоративних облігацій посів друге місце в торгах ФБ ПФТС, частка операцій з ними становила 41,66% від загальних торгів на біржі. Лідером за обсягами торгів були облігації компанії ТОВ «Євро Лізинг» (серія В) (обсяг торгів – 3 250,95 тис. грн., кількість угод – 2). Лідером ренкінгу ФБ ПФТС за обсягом угод та спредом серед корпоративних облігацій є облігації серії С ДП «Південна залізниця» (див. табл. 5.1). Загалом, за всіма облігаціями, які брали участь у торгах ФБ ПФТС у січні-червні 2013 року, було укладено від двох до шести угод, що, за оцінками НРА «Рюрік», є визначальним фактором низького рівня ліквідності ринку корпоративних облігацій.

Таблиця 5.1 Облігації підприємств-лідери ренкінгу ФБ ПФТС за підсумками I півр. 2013 року

Ренкінг	Назва/емітент
1	ДП «Південна залізниця» (серія С)
2	ТОВ «Парітет Інвест» (серія А)
3	ПАТ «УкрСиббанк» (серія І)
4	ПАТ «Комерційний банк «Союз» (серія В)
5	ДТГО «Південно-Західна залізниця» (серія F)
6	ПАТ «Дельта банк» (серія Т)
7	ТОВ «ЦЕНТР ФІНАНСОВОЇ ТА ПРАВОВОЇ БЕЗПЕКИ» (серія А)
8	ТОВ «СІНТЕЗ-ОЙЛ» (серія А)
9	ТОВ «ІК «АТЛАНТА КАПІТАЛ» (серія А)
10	ТОВ «ПРОМІНЬ НІК» (серія С)
11	ТОВ «СМАРТ ПРОДАКШН» (серія А)
12	ТОВ «ФАКТОРИНГ ФІНАНС» (серія А)
13	ТОВ «ПРОМІНЬ НІК» (серія В)
14	ТОВ «ПРОМІНЬ НІК» (серія А)
15	ТОВ «ПЛЕЙС» (серія А)
16	ПАТ «Комерційний банк «Союз» (серія С)
17	ТОВ «ПРОЕКТ МАЙСТЕР» (серія L)
18	ТОВ «ЛОГО СФЕРА» (серія А)
19	ПАТ «Дружківський машинобудівний завод» (серія С)
20	ТОВ «ПРОЕКТ МАЙСТЕР» (серія М)

За даними ФБ ПФТС

Серед облігацій-лідерів ренкінгу ФБ ПФТС за підсумками I півріччя 2013 року, зазначених у табл. 5.1, лише три випуски емітовано комерційними банками, таким чином відновлення докризових позицій банків як учасників ринку цінних паперів в ролі крупних емітентів облігацій поки що не відбулось. У табл. 5.2 вказано перелік торговців корпоративними облігаціями, що мали

найвищий рейтинг на ФБ ПФТС за підсумками I півріччя 2013 року, у табл. 5.3 – перелік найбільших торговців державними облігаціями.

Таблиця 5.2 Торговці-лідери за обсягами торгів з корпоративними облігаціями на ФБ ПФТС за підсумками I півріччя 2013 року

Рейтинг	Назва компанії
1	Драгон Капітал ТОВ
2	Банк Хрещатик КБ Публічне АТ
3	Банк ФІДОБАНК ПАТ
4	ФОРВАРД КАПІТАЛ ТОВ
5	Банк Глобус Публічне АТ
6	ТАСкомбанк ПАТ
7	Банк ПУМБ Публічне АТ
8	Банк Капітал АКБ ПАТ
9	Велбін ІК ТОВ
10	Банк Промінвестбанк Публічне АТ

Таблиця 5.3 Торговці-лідери за обсягами торгів з ОВДП на ФБ ПФТС за підсумками I півріччя 2013 року

Рейтинг	Назва компанії
1	Банк Дочірній Банк Сбербанку Росії Публічне АТ
2	Банк Універсал Банк Публічне АТ
3	Банк Київська Русь ПАТ
4	Банк УкрСиббанк Публічне АТ
5	ПАТ «Комерційний банк «Фінансовий партнер»
6	Банк Ерсте Банк Публічне АТ
7	Банк Глобус Публічне АТ
8	Банк Міжнародний Інвестиційний Банк Публічне АТ
9	Банк КИІВ АКБ Публічне АТ
10	Банк Південний Публічне АТ АБ

За даними ФБ ПФТС

За даними ФБ ПФТС

Як бачимо, у I півріччі 2013 року лідерами за обсягами торгів з облігаціями підприємств на ФБ ПФТС були ТОВ «Драгон Капітал», Банк «Хрещатик» та «Фідобанк». Лідерами за торгівлею ОВДП були виключно банківські установи, серед яких перші три позиції посіли Сбербанк Росії, Універсал Банк та Банк «Київська Русь».

Обсяг торгів ОВДП, корпоративними облігаціями, муніципальними цінними паперами, акціями на ФБ ПЕРСПЕКТИВА у січні-червні 2013 року порівняно з аналогічним періодом 2012 року збільшився майже в 2,9 разу і становив 81 348,72 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 28 470,56 млн. грн.). У січні-червні 2013 року обсяг торгів за окремими інструментами на ФБ ПЕРСПЕКТИВА мав таку динаміку:

- за ОВДП – зменшився майже в 7,2 разу і становив 123 196,96 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 17 225,50 млн. грн.);
- за корпоративними облігаціями – зменшився в 1,4 разу і становив 1 910,45 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 2 757,67 млн. грн.);
- за акціями – зменшився більше ніж у 5,8 разу і становив 1 451,65 млн. грн. (у січні-червні 2012 року – 8 473,55 млн. грн.);
- за муніципальними цінними паперами – збільшився більше ніж у 44,05 разу і становив 609,44 млн. грн. (у січні-червні 2012 року обсяг торгів становив 13,84 млн. грн.).

Аналіз обігу цінних паперів на ФБ ПЕРСПЕКТИВА свідчить про те, що у січні-червні 2013 року найбільша частка операцій припадала на державні облігації і становила 90,62%. Ринок корпоративних облігацій зайняв друге місце в торгах ФБ ПЕРСПЕКТИВА, частка операцій з ними становила 1,41% від загальних торгів на біржі. Лідером за обсягами торгів були облігації компанії ТОВ «Інвестиційна компанія «Інвестиційно-фінансова група Капітал» (див. табл. 5.4).

Таблиця 5.4 Облігації підприємств-лідери за обсягами угод на ФБ ПЕРСПЕКТИВА за підсумками I півр. 2013 року

Рейтинг	Назва/емітент	Обсяг угод, тис. грн	Кількість угод
1	ТОВ «Інвестиційно-фінансова група Капітал» (серія В)	749 912,22	18
2	ПАТ «Укрсоцбанк»	500 185,00	2
3	ТОВ «СК-АГРО»	160 610,65	6
4	ПАТ «Фінансова компанія «Сучасні кредитні технології»	126 000,00	1
5	ТОВ «Автобортранс»	67 811,56	4
6	ТОВ «ЕКОВІТЕ»	50 611,65	11
7	ТОВ «Інвесткредит»	39 982,50	1
8	ТОВ «Дон Строй Ком»	37 483,12	28
9	ТОВ «АКСІОМА»	27 708,19	11
10	ПАТ «ВТБ БАНК»	23 293,54	1
11	ТОВ «НОВОТЕХ-ІНВЕСТ»	20 514,86	2

За даними ФБ ПЕРСПЕКТИВА

За даними інформаційного агентства *Sbonds*, лідером за обсягами угод з ОВДП на біржовому та позабіржовому ринках за підсумками II кварталу 2013 року став Ощадбанк, в той час як частка Дельта Банку у сукупному обсязі торгів порівняно з результатом I кварталу 2013 року знизилась з 34,84% до 5,48%.

Таблиця 5.5 Ренкінг торговців за обсягами угод з ОВДП на біржовому та позабіржовому ринках, за даними *Sbonds*

2012 рік			1 кв. 2013 р.			2 кв. 2013 р.		
№	Назва	Частка, %	№	Назва	Частка, %	№	Назва	Частка, %
1	Дельта Банк	32,24%	1	Дельта Банк	34,84%	1	Ощадбанк	15,58%
2	Укрексімбанк	10,40%	2	Ощадбанк	21,33%	2	Сбербанк Росії	9,00%
3	БАНК З/4	9,80%	3	Дельта Сек'юритіз	8,31%	3	Укрексімбанк	6,45%
4	Укргазбанк	8,12%	4	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	4,92%	4	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	5,71%
5	Ерсте Банк	5,09%	5	Укргазбанк	4,06%	5	Дельта Банк	5,48%
6	Дельта Сек'юритіз	4,22%	6	Сбербанк Росії	2,83%	6	ОТП Банк	5,20%
7	Сбербанк Росії	3,96%	7	ОТП Банк	2,50%	7	Укргазбанк	5,20%
8	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	3,20%	8	ВТБ Банк	2,06%	8	ФОНДОВИЙ АКТИВ	4,84%
9	ОТП Банк	3,18%	9	ФІДОБАНК	1,92%	9	ВТБ Банк	3,65%
10	ING Commercial Banking Україна	2,87%	10	Укрексімбанк	1,59%	10	УкрСиббанк	2,77%
11	ПУМБ	2,32%	11	Ерсте Банк	1,34%	11	Банк Київська Русь	2,70%
12	Промінвестбанк	1,92%	12	УкрСиббанк	1,26%	12	СЕБ Банк	1,86%
13	ФОНДОВИЙ АКТИВ	1,65%	13	ПУМБ	1,11%	13	ING Commercial Banking Україна	1,52%
14	ВТБ Банк	1,44%	14	ING Commercial Banking Україна	1,04%	14	Укрінбанк	1,38%
15	УкрСиббанк	1,00%	15	Банк Київська Русь	0,86%	15	ПУМБ	1,36%
16	СЕБ Банк	0,95%	16	КБ Експобанк	0,78%	16	Дельта Сек'юритіз	1,34%
17	КБ Фінансова Ініціатива	0,86%	17	Альфа-Банк	0,62%	17	Ерсте Банк	1,27%
18	Банк Київська Русь	0,59%	18	Всеукраїнський Банк Розвитку	0,51%	18	Всеукраїнський Банк Розвитку	0,94%
19	АКБ Київ	0,59%	19	ФОНДОВИЙ АКТИВ	0,39%	19	Альфа-Банк Україна	0,92%
20	VAB Банк	0,57%	20	АБ Південний	0,25%	20	ЦЕНТРАЛЬНИЙ БРОКЕР	0,86%
Всього ТОП-3		52,44%	Всього ТОП-3		64,48%	Всього ТОП-3		31,03%
Всього ТОП-5		65,65%	Всього ТОП-5		73,46%	Всього ТОП-5		42,22%
Всього ТОП-10		83,08%	Всього ТОП-10		84,36%	Всього ТОП-10		63,88%
Всього ТОП-20		94,97%	Всього ТОП-20		92,52%	Всього ТОП-20		78,03%

За даними агентства *Sbonds*

НРА «Рюрік» відзначає суттєве зниження рівня концентрації вторинного ринку ОВДП (біржовий та позабіржовий ринки) – на ТОП-3 торговці припадало 31,03% (64,48% у I кварталі 2013 року) здійснених угод з ОВДП, на ТОП-10 – 63,88% (92,52% у I кварталі 2013 року) (див. табл. 5.5).

Таблиця 5.6 Ренкінг торговців за обсягами угод з ОВДП на позабіржовому ринку, за даними *Sbonds*

2012 рік			1 кв. 2013 р.			2 кв. 2013 р.		
№	Назва	Частка, %	№	Назва	Частка, %	№	Назва	Частка, %
1	Дельта Банк	41,29%	1	Дельта Банк	47,28%	1	Ощадбанк	19,15%
2	Укрексімбанк	11,38%	2	Ощадбанк	20,05%	2	Дельта Банк	12,76%
3	Укргазбанк	8,27%	3	Дельта Сек'юритіз	13,40%	3	Укрексімбанк	8,00%
4	БАНК З/4	6,65%	4	Укргазбанк	3,13%	4	Сбербанк Росії	5,90%
5	Дельта Сек'юритіз	5,53%	5	ФІДОБАНК	2,07%	5	Укргазбанк	4,82%
6	Ерсте Банк	3,30%	6	Укрексімбанк	1,79%	6	УкрСиббанк	3,69%
7	Сбербанк Росії	2,99%	7	КБ Експобанк	1,25%	7	Дельта Сек'юритіз	3,59%
8	ПУМБ	2,89%	8	ING Commercial Banking Україна	1,01%	8	Укрінбанк	3,35%
9	Промінвестбанк	2,26%	9	Сбербанк Росії	0,78%	9	ING Commercial Banking Україна	2,37%
10	ING Commercial Banking Україна	1,77%	10	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	0,66%	10	СЕБ Банк	2,37%
11	ОТП Банк	1,55%	11	Ерсте Банк	0,61%	11	Альфа-Банк	2,04%
12	КБ Фінансова Ініціатива	1,13%	12	Альфа-Банк	0,54%	12	Банк Київська Русь	1,94%
13	СЕБ Банк	1,11%	13	УкрСиббанк	0,47%	13	КБ Експобанк	1,35%
14	ВТБ Банк Україна	0,92%	14	ОТП Банк	0,29%	14	ТАСкомбанк	1,09%
15	АКБ Київ	0,77%	15	ВТБ Банк	0,28%	15	ОТП Банк	0,95%
16	АБ Кредит-Дніпро	0,69%	16	Терра Банк	0,22%	16	Банк Надра	0,57%
17	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	0,65%	17	Банк Київська Русь	0,21%	17	ICU, Інвестиційний Капітал Україна	0,56%
18	УкрСиббанк	0,64%	18	Укрінбанк	0,20%	18	Всеукраїнський Банк Розвитку	0,56%
19	VAB Банк	0,61%	19	Південкомбанк	0,14%	19	Кредит Європа Банк	0,51%
20	Дойче Банк ДБУ	0,57%	20	Банк Фінансовий партнер	0,13%	20	ВТБ Банк	0,49%
Всього ТОП-3		60,94%	Всього ТОП-3		80,73%	Всього ТОП-3		39,91%
Всього ТОП-5		73,12%	Всього ТОП-5		85,93%	Всього ТОП-5		50,63%
Всього ТОП-10		86,33%	Всього ТОП-10		91,42%	Всього ТОП-10		66,00%
Всього ТОП-20		94,97%	Всього ТОП-20		94,51%	Всього ТОП-20		76,06%

За даними агентства *Sbonds*

Лідером за обсягами угод з ОВДП на позабіржовому ринку за підсумками I півріччя 2013 року також став Ощадбанк, здійснивши 19,15% сукупного обсягу торгів. При цьому рівень концентрації позабіржового ринку ОВДП, аналогічно до рівня концентрації біржового і позабіржового ринку, знизився – на ТОП-5 торговців за підсумками перших шести місяців 2013 року припадало 39,91% сукупного обсягу операцій (85,93% у I кварталі 2013 року), на ТОП-10 – 66,00% (91,42% у I кварталі 2013 року) (табл. 5.6).

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» на регулярній основі відслідковує та аналізує поточний стан на тенденції розвитку вітчизняного ринку облігацій, що знаходить своє відображення у відповідних щоквартальних аналітичних оглядах.

Огляд підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>), Міністерства фінансів України (режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>), Державного комітету статистики України (режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>), Української асоціації інвестиційного бізнесу (режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>), фондової біржі ПФТС (режим доступу: <http://www.pfts.com>), Української біржі (режим доступу: <http://www.ux.ua>), фондової біржі «Перспектива» (режим доступу: <http://fbp.com.ua>), інформаційного агентства *Cbonds* (режим доступу: <http://www.cbonds.info>).

Повні версії аналітичних оглядів завжди є у вільному доступі на офіційному сайті НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>).

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік», к.е.н.,
Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76.

Відповідальний аналітик:

Молодший фінансовий аналітик,
Ткаченко Микола Анатолійович, тел. (044) 484-00-53, вн. 109.

Огляд підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>), Міністерства фінансів України (режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>), Державного комітету статистики України (режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>), Української асоціації інвестиційного бізнесу (режим доступу: <http://www.uaib.com.ua>), фондової біржі ПФТС (режим доступу: <http://www.pfts.com>), Української біржі (режим доступу: <http://www.ux.ua>), фондової біржі «Перспектива» (режим доступу: <http://fbp.com.ua>), інформаційного агентства Cbonds (режим доступу: <http://www.cbonds.info>). За більш детальною інформацією з питань макроекономічних та галузевих оглядів звертайтеся до офіційного сайту НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>) або за телефоном (044) 383-04-76.

НРА «Рюрік» надає Вам право копіювати документи, надруковані або опубліковані на офіційному сайті, тільки для некомерційного використання в межах Вашої організації виключно за умови посилання на НРА «Рюрік» як джерело інформації. Користуючись цим правом, Ви погоджуєтеся, що дія визначених тут авторських і суміжних прав поширюється на будь-яку зроблену в такий спосіб копію цих документів. Кожен опублікований НРА «Рюрік» документ може містити також й інші положення про охорону прав власності й авторських прав щодо цього документа. Крім вищезазначеного, ніщо з наведеного тут не може означати передачі будь-кому будь-яким чином будь-яких авторських чи суміжних прав НРА «Рюрік» або третій стороні. Будь-який продукт, процес або технологія, зазначена в цьому документі, може бути об'єктом інших прав інтелектуальної власності НРА «Рюрік» і може не бути ліцензованою.

Ця публікація надається за принципом «як є», без жодних гарантій, прямих або непрямих включно, але не обмежуючись непрямими гарантіями її товарної цінності, придатності для певних цілей або відсутності порушення авторських прав.

Будь-яка публікація НРА «Рюрік» може містити неточності й помилки. У публікації можуть вноситися зміни, які відображаються в наступних виданнях цих публікацій. НРА «Рюрік» може в будь-який момент без попереднього повідомлення вносити покращення та зміни в описану в цих публікаціях інформацію.

Якщо особа, що ознайомила з змістом опублікованого документа НРА «Рюрік» надсилає електронною поштою чи будь-яким іншим способом питання, коментарі, припущення й т. ін. щодо змісту документа НРА «Рюрік», вони вважаються не конфіденційними й НРА «Рюрік» не несе стосовно цієї інформації жодних зобов'язань і має право вільно використовувати, відтворювати, поширювати таку інформацію без будь-яких обмежень.

Далі, НРА «Рюрік» має право вільно використовувати отримані таким чином ідеї, ноу-хау й технології в будь-яких цілях включно, але не обмежуючись розробкою, виробництвом і маркетингом продуктів і послуг, де використовуються ці ідеї.

Всі права захищені. НРА «Рюрік» не несе відповідальності за статистичні дані, взяті з офіційних сайтів державних органів України або інших юридичних осіб.

НРА «Рюрік»

☎ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема, 52а

+38 (044) 383 0476, +38 (044) 484 0053

e-mail: info@rurik.com.ua

www: rurik.com.ua